

נזיר טו

משה שווערד

1. שיטה מקובצת מסכת נזיר דף טו עמוד א

נולד לו בן עד שבעים יום לא הפסיד. [1] כלומר כיון שנשארו מנזירות מאה יום שלשים יום שלמי ימי נזירות בנו בהדי נזירותו. והוא הדין קודם שבעים יום. והוא הדין אם אמר איפכא הריני נזיר מאה יום ונזיר כשיהיה לי בן אם נולד לו בן עד שבעים יום לא הפסיד כלום דלעולם כשישלם ימי בנו להיות מובלעין בתוך ימי נזירותו אין צריך למנות מנין אחר בשביל בנו. והא דאמרינן הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן דמונה שתיהן היינו משום דלא שלמי כי הדדי. אבל אם נולד לו בן ביום ראשון למנין נזירותו מנין אחד פוטר את שתיהן. [2] ורבינו תם פירש דדוקא הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר מאה יום הוא דאמרינן לא הפסיד כלום משום דמיד כשנולד לו בן צריך להפסיק נזירותו ולמנות נזירות בנו הלכך אותו מנין עולה גם למנין מאה יום שהתחיל כבר למנות. אבל אם אמר הריני נזיר מאה יום ונזיר כשיהיה לי בן כיון דאינו צריך להפסיק נזירותו כשנולד לו בן לא חיילא עליה נזירות בנו עד שישלים נזירתו. והכי מסתברא דההפסקה שצריך להפסיק גורמת שעולין לכאן ולכאן. דהא אם קבל עליו נזירות של שלשים יום ונזירות של מאה יום צריך למנות שתיהן. ולא אמרינן דמתחלה היה בדעתו רק להיות נזיר שלשים יום ושוב נמלך להיות נזיר מאה יום אבל רוצה הוא שיהיו מובלעין השלשים בתוך המאה. אלמא דוקא ההפסקה גורמת.

2. שיטה מקובצת מסכת נזיר דף טו עמוד א

הכא נמי לאחר שבעים סותר שאין תגלחת פחות מל' יום. ולא גרסינן סותר עד שבעים. והכי פרושיה סותר את המנין העתיד לבוא שאינו עולה לו לתשלום נזירותו אלא מונה של בנו ואחר כך משלים נזירות שאין תגלחת פחות מל' יום וכיון דלא שלמי בהדי הדדי אינו עולין לכאן ולכאן. וקשיא לי האי לישנא שאין תגלחת פחותה מל' יום דלא שייך להזכיר לישנא דתגלחת אלא היכא שהמנין אינו אלא לגידול שער ולא לשם נזירות. והכי הוה ליה למימר שאין נזירות פחותה משלשים יום. ונראה לי לפרש הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר מאה יום נולד לו בן עד שבעים לא הפסיד כלום מן המנין שמנה אלא מפסיק ומונה נזירות בנו ומגלח ומביא קרבן ואחר כך משלים לנזירות ראשונה ומגלח ומביא קרבן. לאחר שבעים סותר עד שבעים. פירוש למפרע סותר עד שבעים כל כמה שמנה משבעים ואילך הפסיד. כיצד אם מנה שמנים מפסיק ומונה נזירות בנו ומגלח ומביא קרבן וחוזר ומונה שלשים שאין תגלחת פחות משלשים יום. ומפסיד עשר למפרע שמשמונים ועד שבעים:

3. שיטה מקובצת מסכת נזיר דף טו עמוד א

ומתניתין ליתא לדרב. [1] כלומר לית לה להא דרב. הרא"ש ז"ל בפירושו. [2] ויש גורסין וכן הוא מתניתין לרב שמע מינה. כלומר ודאי מתניתין היא קשיא לרב דלא אמרה רב אליבא דתנא דמתניתין. שיטה. וכן פירשו בתוספי הרא"ש ז"ל וזה לשונן: וכן מתניתין לרב שמע מינה. כלומר וכן הוא ודאי דמתניתין מוכחא דלא כרב ולא אמרה רב לשמעתיא אליבא דתנא דמתניתין. ורב כמאן אמרה לשמעתיא. הואיל ולא איירי אליבא דתנא דמתניתין כמאן אמרה לשמעתיא. עד כאן.

4. ספר שערים מצויינים בהלכה

הקובר את מתו ג' ימים קודם לרגל כו', בטלה ממנו גזירת שלשים כו'. כתבו התוס' (ד"ה אילימא) דלא קי"ל כן, דבמס' מו"ק (כ.). מסקינן אפי' שעה אחת קודם לרגל בטלה הימנו גזירת שבעה, שמנה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזירת שלשים כו' ומותר לספר ערב הרגל כו'. הא דכתבו דמותר לספר, זה דוקא לשאר קרובים, אבל לאביו ולאמו אפי' עברו עליו שלשים ממש אסור עדיין עד שיגערו בן, כמש"כ בשו"ע (יו"ד סי' שצט ס"ד). והא דכתבו אפי' שעה אחת קודם הרגל, היינו דוקא כשנהג באותו שעה קצת אבלות, עיי"ש בשו"ע (ס"א).

5. ספר שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב אלא כאבלות שבעה דרבנן, אבל
בנזיר דאורייתא לא. פירשו רש"י

ותוס' דמן התורה אינו אבל אלא יום ראשון
דכתיב (עמוס ח-י) "ואחריתה כיום מר", אלא
דרבנן תקנו שבעה דסמכו אקרא דכתיב "ויעש
לאביו אבל שבעת ימים". וכ"כ הרמב"ם (אבל
פ"א ה"א) דאין אבלות מן התורה אלא ביום
ראשון בלבד שהוא יום המיתה ויום הקבורה.
והא דכתב רש"י דסמכו, משום דאין ראייה
משם דמיירי קודם מתן תורה, ועוד הא היה
קודם הקבורה, וא"כ היו אוננים, ואין ראייה
לדידן, ולכן אינו רק אסמכתא בעלמא, וכן
מבואר בתוס' במס' מו"ק (כ. ד"ה מה). ומה
שכתבו דרק יום ראשון מה"ת משום דכתיב
"ואחריתה כיום מר", פסוק זה כתיב בעמוס
ולא בתורה, וא"כ תלוי אי אמרינן דברי קבלה
כדאורייתא או לא, עיי' מזה בדברינו במס' ר"ה
(יט: ד"ה ודברי קבלה). ובמס' מו"ק (יד: ד"ה
אתי עשה) הבאנו דברי הרא"ש בשם הר"י,
דהא דאיתא שם על ענין יום ראשון עשה
דיחיד משום דאיכא אסמכתא, אבל עיקר
האבלות הוא דרבנן, וגם שיטת הרי"ף דדוקא

אם הקבורה היה ביום המיתה או י"ל דהיא
דאורייתא, אבל אם הקבורה היה ביום המחרת
אינו אלא דרבנן אפי' יום ראשון, ועיי' בכס"מ
(שם) דגם שיטת הרמב"ן והרשב"א והרמב"ם
דבעינן תרתי. ועוד הבאנו שם (כ. ד"ה שמועה,
כא. ד"ה מ"ט) דהפוסקים ס"ל דדוקא אם
הקבורה היה ביום המיתה, זה נקרא אבלות יום
ראשון, אבל אם היה הקבורה למחרת אינו
נקרא יום ראשון, אלא לענין הנחת תפילין ס"ל
לרוב פוסקים דגם ביום המחרת נקרא יום
ראשון ואסור בתפילין, אלא כיון שיש פוסקים
דס"ל דבכה"ג מותר בתפילין, לכן יש סומכים
על זה, ומתירים לאותם שהם דבוקים במצות
תפילין בזהירות רב, ולכן בני אדם שאינם
במדרגה זו יותר טוב שיעשו כשיטת רוב
פוסקים.

6. שיטה מקובצת מסכת נזיר דף טו עמוד ב

אבל בנזירות דאורייתא לא. ואף על גב דפרישית לעיל דרב לא בא לעקור נזירות דאורייתא אלא לאוקמי אדאורייתא. מכל מקום
נזירות יש לו עיקר מן התורה וראוי להחמיר בו יותר מבאבלות שאין לו עיקר מן התורה. הרא"ש ז"ל בפירושו:

7. ספר קובץ הערות - סימן לט

ג) ובספ"ב דנזיר (ט"ו ע"א) פליגי גבי נזיר, אי אמרינן יום ל' עולה לכאן ולכאן משום מקצת היום ככולו, ותלי לה בגמ' [שם
ע"ב] בפלוגתא דר' יוסי ורבנן, וכן גבי אבלות, אי אמרינן יום ז' עולה לכאן ולכאן, בקובר מתו ז' ימים קודם הרגל, אם רגל
מבטל גזרת ל'. וביאור מחלוקת זו נראה לכאורה, דר' יוסי ס"ל דכל מקצת הוא יום מצד עצמו, ומשו"ה אפשר לחלק היום
האחרון לשני ימים, ורבנן ס"ל דמקצת היום אינו כיום מצד עצמו, אלא דמקצתו נקי נחשב כאילו היה כולו נקי, וחדא
יומא לתרי יומי לא מפלגינן. ...

ה) ובאבלות קיי"ל כאבא שאול, דיום ז' עולה לכאן ולכאן, אף דלענין נזירות לא קיי"ל הכי, והטעם משום דאבלות
דרבנן. ...

8. דף על הדף נזיר דף טו עמוד ב

בגמ': מ"ט דר' יוסי, לאו משום דקסבר מקצת היום ככולו וכו'... יש לפרש: דבכל זמן של חיוב דיני התורה יש בה שני ענינים,
האחד, עצם הזמן שהתורה מחייבת בו הדינים והחלות שם שלו, והשני, חובת הניהוג להתנהג בזמן זה. ויש לחקור במה דאמרינן
מקצת היום ככולו, אם הוא הגדרה על עצם הזמן, דכבר נגמר זמן החיוב ע"י שעבר מקצת היום, או דאף שזמן החיוב נמשך, אבל
כיון שנהג חיוב במקצת היום כבר יצא ידי חובת הניהוג דמקצת היום ככולו. ובזה הוא דנחלקו רבי יוסי ורבנן, דלרבי יוסי ע"י
מקצת יום נסתיים היום ולכך ראתה אינה סותרת. ורבנן ס"ל דכל היום הוא זמן החיוב, רק דסגי בספירת חלק מן היום, ולכך

בראתה דם סותרת. והוא דין סתירה, לסתור אף ימים טהורים שעברו. וכך מטין משמיה דהגרי"ז מבריסק שהוא דין סתירה. והגאון רי"מ פיינשטיין ז"ל הוכיח כן מגמ' מגילה (ח, ב') דילפינן מקרא דרואה ביום ז' אינו מטמא כלי חרס בהיסט למפרע, ואי אגלאי מילתא דאינו יום נקי, א"כ מאי שנא מתוך ז' נקיים ע"כ.

9. שפת אמת מסכת נזיר דף טו עמוד ב

בגמרא אלא רב דאמר כר' יוסי דתניא וכו', והנה הרמב"ם [בפ"ד מהלכ' נזירות הלכה ד'] דפסק דלא כרב, ופוסק בפ"ו מהלכ' קרבן פסח [הלכ' ג'] כר' יוסי בזב וזבה, ותמה הלח"מ בפ"ד מנזירות [הלכ' ד'] דאי אפשר לומר דס"ל דאינו סותר למפרע רק מדרבנן, דבהלכ' איסורי ביאה [פ"ו הלכ' ט"ו] כתב דמן התורה סותר. ותמהני על ספר קרית ספר שכתב הכי דס"ל מדרבנן, ובהלכ' איסורי ביאה [שם] מפורש ברמב"ם ובקרית ספר עצמו דסותר מן התורה, ולכאורה ה' נראה דהרמב"ם ס"ל דתהום דזיבה התירו וכ"כ בס' אורח מישור, והוסיף עוד לתמוה על הלח"מ שכתב בעצמו בפ"ו דנזירות [הלכ' י"ח] בשיטת הרמב"ם דתהום דזיבה התירו. ולא אמר אמת, דהלח"מ כתב רק לסתור פ' הראב"ד בהא דלא התירו תהום רק לטומאת מת, ופ' לאפוקי זיבה ולא לאפוקי הרוג, וע"ז כתב הלח"מ דא"כ למאן דאמר תהום דזיבה התירו מה יפרש לאפוקי, ולכן פ' הרמב"ם לאפוקי הרוג, אבל אה"נ דגם כן לאפוקי זיבה, ובוה נסתר כל הבנין של האורח מישור עיי"ש. גם מה שכתב עוד האורח מישור ליישב, דהרמב"ם ס"ל נשים בשני רשות תמוה טובא, שהרי גם בזב פסק הרמב"ם כן [פ"ו מהלכ' ק"פ הלכ' ג'] דפטור מפסח שני. וצריך עיון גדול ליישב דברי הרמב"ם, שהרי בפירוש המשניות בפסחים כתב בעצמו דתהום דזיבה לא התירו עיי"ש. וגם הראב"ד דכ"כ בפ"ו דנזירות [הלכ' י"ח] ומכל מקום שתיק ולא כתב בהלכ' קרבן פסח וצ"ע.

1. הרא"ש על מועד קטן פרק שלישי - סימן ל

כתוב בתוספות ריב"ם וז"ל מספקא לרבי הא דאמרינן מקצת היום ככולו אי אמרינן נמי מקצת לילה ככולו או דוקא יום בעינן ונ"מ אם באת לו שמועה רחוקה בלילה וישב מקצת לילה אם מותר לרחוץ בלילה ולבסוף כתב משום דבלילה לא מוכחא מלתא שהרי דרך בני אדם לחלוץ מנעליהם בלילה ורשב"ם כתב נוהגים העם לישב מקצת יום שביעי ולא בלילה ומה שיושבין מקצת לילה באבילתו אינן מחשיבין אותו אלא ביום ולא ידענא טעמא מאי. ורבינו מאיר כתב אם שמע שמועה רחוקה בלילה דמקצת היום ככולו ואע"ג דגבי ז' לא אמרינן מקצת הלילה ככל היום כדאמר לעיל אבל כיון שעמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה ומשמע דוקא ביום שביעי וכן נראה דכשמנה שלשים צריך למנות עד מקצת יום שלשים מדאמר בפ"ב דמגילה (דף כ.). וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד הנץ החמה ואמר עלה סד"א תיהוי כרחיה ראשונה של זב מה ראייה ראשונה של זב טבל ביומיה וכו' עד קמ"ל כיון דבעי ספירה וספירה ביממא היא אלמא דכל דבר דלא סליק ביומיה ובעי ספירה לא אמרינן מקצת הלילה ככל היום עד למחר הלכך אבל לא יצא מפתח ביתו עד הנץ החמה דומיא דשומרת יום וכן ביום שלשים לא יגלח עד הנץ החמה ומיהו לענין שמועה רחוקה דלא בעי ספירה אלא סגי בשעה אחת סלקא אפילו בלילה:

2. המאירי על מסכת מועד קטן דף יט/ב

אבל כיון שעמדו מנחמין מאצלו בשביעי הרי מקצת שביעי ככלו והרי משעמדו מנחמין ולמעלה נחשב כתחלת ל' ומותר ברחיצה שהרי רחיצה אינה אסורה אלא באבלות שבעה וכן יום ל' מקצתו ככלו ומותר לגחץ ולגלח בו:

3. ריטב"א על מסכת מועד קטן דף יט/ב

כיון שעמדו מנחמין מאצלו פ' ביום הז' מותר ברחיצה וה"ה שמותר מכל גזירת ז' וחדא מיניהו נקט. ולמדנו ממנו כי קודם שיפרש ממנו מנחמין נוהג באבילות יום ז' והכי משמע לקמן גבי מי שבא ממקום קרוב לזה הוא שנהגו לבא ביום ז' להפסיק אבלותו. ונהגו נעשות כן ב' שאין שורת מנחמין פחותה מ'ל. ומיהא אם לא באו לו מנחמין בז' אינו צריך להם בח' שכבר שלמה אבלות מאליה ולהפסקת יום ז' שיהא מקצתו ככלו הוא דבעי להו.

4. שו"ע יורה דעה - סימן שצה

(א) כיון שעמדו מנחמין מאצל האבל ביום שביעי, מותר בכל דברים שאסור בהם תוך שבעה, דמקצת היום ככולו, לא שנא מקצת יום שביעי לא שנא מקצת יום שלשים, כיון שהנץ החמה ביום שלשים, בטלו ממנו גזרת שלשים (רא"ש ורבינו ירוחם):
הגה - ובמדינות אלו שאין המנחמין רגילין לבא ביום ז', צריך להמתין עד שעה שרגילין המנחמין לבא בשאר ימים, דהיינו לאחר יציאה מבית הכנסת שרגילין לבא מנחמין, כן נראה לי, ודלא כמו שרגילין להמתין שעה על היום, דאין הדבר תלוי רק בעמידת המנחמין. (וכן משמע באשירי):

• שערים מצויינים בהלכה

הימים דהיינו לאחר יציאה מביהכ"נ. וזהו מקור לפסק הגה"ק מסאטמאר דביום השביעי אינו צריך האבל להתפלל עם המנין שבביתו, ולאחר שהתפללו שם ונחמו אותו, מותר לו לילך למקוה ולהתפלל אחר כך.

ב' ענינים נפרדים הם, ניהוג האבלות, והשם אבל שעל הגברא, ואעפ"י שאין ניהוגי אבלות ברגל, מכל מקום נראה שיש על הגברא שם אבל, ומהאי טעמא הוא דאיכא הבראה בחולו של מועד (משנה מו"ק כד:), ואף יש ניחוס אבלים ברגל בקובר את מתו ברגל. ונראה דעוד נפק"מ יש בזה לענין תפילין לאבל ביום ראשון, שאף להמניחים תפילין בחולו של מועד, נראה דלאבל יום ראשון אין לו להניח תפילין, דאין זה תלוי בניהוגי אבלות דנימא דאין אבלות נוהגת בחולו של מועד [כדעת המג"א תקמ"ח סק"ה], אלא ענין זה תלוי בשם אבל שעל הגברא, וזה שפיר ישנו אפילו במועד. [ועיי"ש בח"י רעק"א ע"ד המג"א].

5. שו"ת מהרי"ל סימן קכח

[אבל בר מינן על אביו ועל אמו תוך י"ב אם יכול להיות שליח צבור בר"ה וי"כ, אם יש לדמות' לכהן שאינו עולה לדוכן תוך י"ב חדש, דמ"ש. ומיהו גם הנהיגיא כמו רבנ' בגליל התחתון באבל תוך י"ב חדש שנעשה ש"ץ].
הא לך תשובת מהרי"ל ס"ל [בשנה טובה תכתב ותחתם אהו' הח"ר אלהנן כ"ץ].
מה שהבאת מכהן אין ראייה לחזן כלל, דכהן אין הברכה חל' אלא מתוך שמחה כמו שמצינו ביצחק אבינו ע"ה ומהאי טעמא אסור לפנוי לברך ומה שהבאת אשלי רברבי שהתירוה איני חולק על ישיבתן ומאן יהיב לן מעפרן ומליא לעינין, אכן אנא תשובת מהר"ם ידענא דכתב בה דאין מנהג שיתפלל אבל תוך י"ב חדש בשבת וי"ט, ואתה כתבת דשבת הוי טפי שמחה מימים נוראים לא כי הא קמן דהוה כרגלים ופסקי אבלות ז' ול' משא"כ בשבת ונגינת קדושות (בשבת) וקדיש דידהו הוה כי"ט לבד מקדיש ראשונה למהר"ם כדי לקרות ק"ש בזמנה, וכל קולי דשמחת י"ט שלו ר"ה כמו שאר י"ט ומקרא קודש הוא, אלא שאין בו הלל וכן שש ושבע של פסח נמי מטעם מעשה ידי טבעו בים אכן בדליכא שם חזן אחר ולא אפשר ראיתי שהתיר מורי ורבי הר"ר גרשון ז"ל. ושלום כנפש משרתך הלוי.